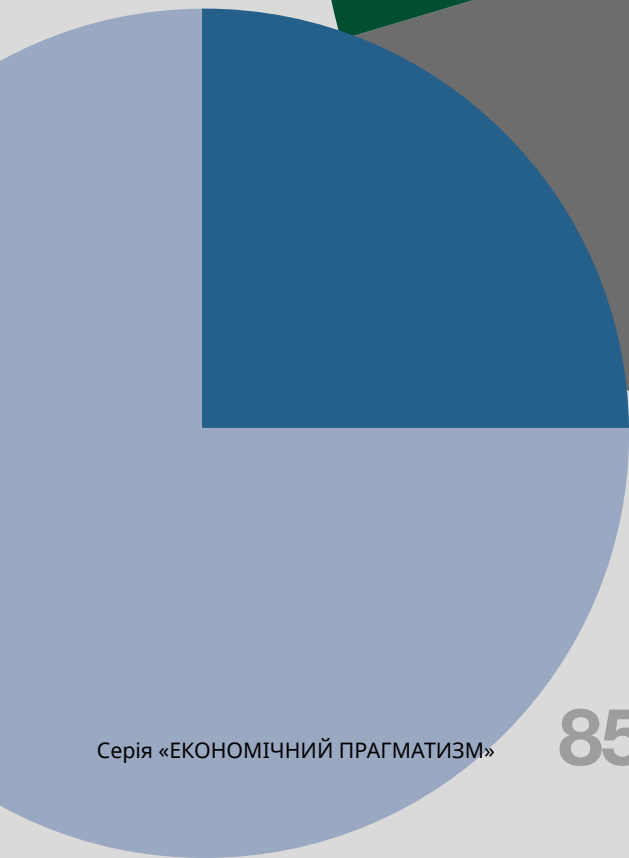


# БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА:

ПРАГМАТИЧНІ ПІДХОДИ  
ДО СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ  
(основні положення)



Серія «ЕКОНОМІЧНИЙ ПРАГМАТИЗМ»

85%

15%



# 1. СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ЗАНЕПАД БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

## ЕТАПИ РОЗВИТКУ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

**Становлення:**  
(1991-2002 рр.)

1

- прийнято Бюджетний кодекс;
- створено Державне казначейство;
- сформовано нову систему міжбюджетних відносин;
- бюджетну систему інтегровано у міжнародну систему збирання і поширення інформації.

**Згортання реформ**  
(2003-2008 рр.)

2

- унормовано програмно-цільовий метод;
- сформовано бюджети розвитку в державному і місцевих бюджетах;
- запроваджено механізми бюджетної підтримки галузей економіки.

Проте:

- спостерігається згортання процесів реформування бюджетної сфери;
- використання інструментів розвитку зведено до формальних процедур.

**Олігархізація та занепад**  
(2009 р.– дотепер)

3

- зростання державного боргу;
- концентрація фіскальної політики на цілях фінансової стабілізації;
- несистемність формування доходів та видатків (ручне управління), жорстке обмеження видатків;
- систематичне порушення процедури прийняття державного бюджету;
- втрата контролю за обґрунтованістю складання кошторисів бюджетних установ.

Початково потужна, створена для реформ і економічного зростання, система державних фінансів України перетворилась на пасивний додаток до політично не врегульованої та економічно слабкої системи державного управління.

Бюджетний механізм практично втратив свою функцію інструменту економічного розвитку.

## ОСОБЛИВОСТІ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ

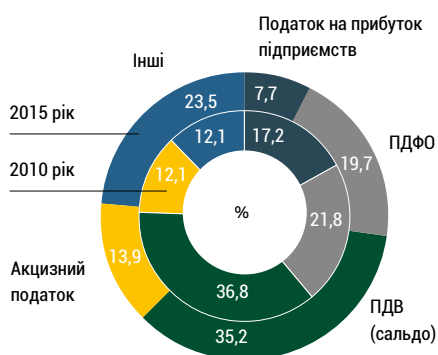
**Доходи сектору загальнодержавного управління в Україні у 2014 р. становили 40,3% ВВП, а у 2015 р. – близько 42% ВВП.**

Для порівняння: аналогічний показник для ЄС-28 – 45,2% (зокрема у Чехії – 40%, Польщі – 39%, Франції, Швеції, Нідерландах – понад 50%).

Перерозподіл ВВП через дохідну частину зведеного бюджету в Україні у 2014 р. склав 29,1%, у 2015 р. – 32,9%.

Особливості структури надходжень до бюджету України посилюють негативний ефект фіскального навантаження на економічний розвиток при його середньоєвропейському рівні.

### Структура дохідної частини зведеного бюджету:



- *податкові надходження – 77,9% у 2015 р. та 84% планується у 2016 р.*

У структурі податкових надходжень переважає частка непрямих податків (ПДВ, акцизи, мита), яка постійно зростає: 28,3% доходів Зведеного бюджету в 2002 р., 38,2% – у 2015 р., 45,5% (план) – у 2016 р. Непрямі податки не пов'язані з ефективністю діяльності бізнесу та більш обтяжливі для виробництв з більшою доданою вартістю, зручні для отримання «інфляційного» та «девальваційного» «податків».

Податкове стимулювання вимушено зосереджено на непрямих податках (насамперед, ПДВ), що не сприяє цільовому спрямуванню наявних пільг та робить їх предметом політико-економічної конкуренції.

- *кошти НБУ – 9,5% у 2015 р. (у плані на 2016 р. зменшено до 5,4%).*

З 2008 р. частка прибутків НБУ у доходах бюджету, пов'язаних з курсовими доходами та доходами від операцій з державними цінними паперами, стабільно зростала. Наповнення коштами державного бюджету за рахунок Національного банку здійснювалося практично в ручному режимі та, фактично, виступало емісійним фінансуванням бюджету.

- *власні надходження бюджетних установ та надходження від адміністративних послуг – 8,3%.*

Невпорядкованість надання платних адміністративних послуг призводить до економічної зацікавленості органів держуправління у збереженні бюрократичних процедур.

Неякісна система планування та прогнозування показників бюджету «заохочує» існування системи доведення до фіскальних органів планів виконання надходжень до бюджетів.

## ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ

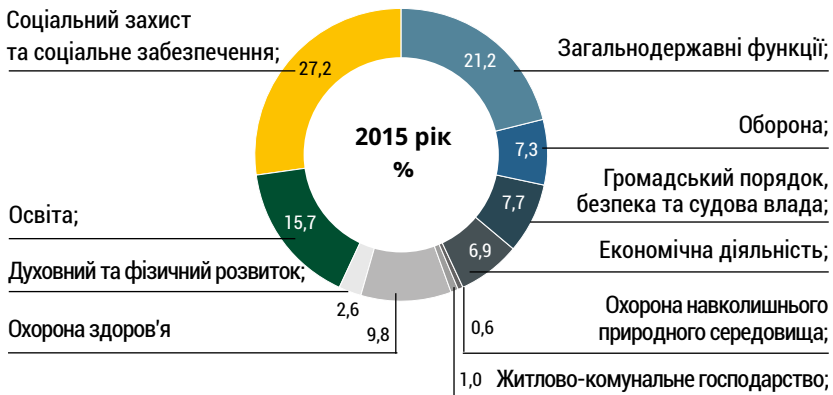
Видатки зведеного бюджету у 2015 р. становили 34,3% ВВП.

Найбільшу частку у Зведеному бюджеті України займають соціальні видатки (на охорону здоров'я, духовний та фізичний розвиток, освіту, соціальний захист населення та соціальне забезпечення, житлово-комунальне господарство) – 56% видатків зведеного бюджету, 20% ВВП.

**Парадокс:** висока частка соціальних видатків в структурі бюджету не забезпечує належний соціальний захист і належну якість життя населення. Недореформованість складових соціальної сфери призводить до марнування значної частки ресурсів бюджету.

Наявна модель соціальної політики є гальмівною для економічного зростання та несприятливою для розвитку людського капіталу України.

### Структура видатків зведеного бюджету за функціональною класифікацією



У 2012-2015 рр. частка видатків на загальнодержавні функції зростає з 11,1% до 21,2% видатків зведеного бюджету через збільшення видатків на обслуговування державного боргу.

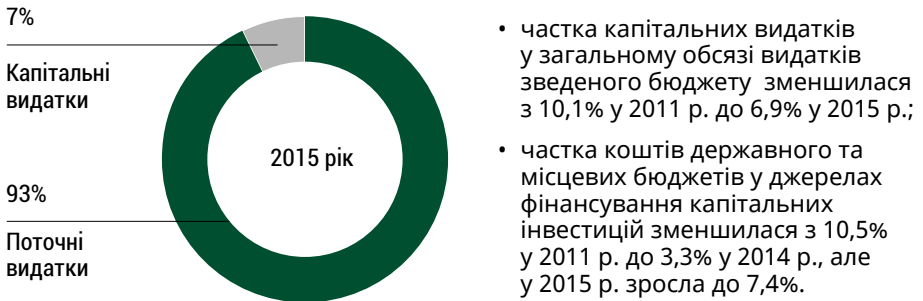
Видатки на утримання вищих органів державного управління та місцевої влади за цей період у номінальному вимірі не змінилися, тоді як чисельність державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування збільшилася на 2 %.

Недофінансування окремих секторів бюджетної сфери – освіти, охорони здоров'я – перешкоджає їх реформуванню, оскільки призводить до деградації матеріальної бази та втрати кадрового потенціалу.

За останнє десятиріччя частка видатків на економічну діяльність у структурі видатків зведеного бюджету стрімко знизилася – з 18,5% у 2004 р. до 6,9% у 2015 р. у зв'язку з переорієнтацією з прямої бюджетної підтримки на непрямі податкові стимули та подальшою «соціалізацією» бюджету.

Вплив державної підтримки на рівень конкуренції та ефективність витрачання державних коштів, доцільність і пропорційність надання державної допомоги для реалізації стратегічних орієнтирів розвитку в Україні практично не контролюється.

### **Зростає орієнтація бюджетних видатків на поточне споживання, натомість:**



Характерними є невизначеність пріоритетів державного інвестування, неспроможність ефективно адмініструвати інвестиційні проекти, здійснювані за державні кошти, постійне недофінансування, порівняно з планами інвестиційних проектів.

Структура бюджетних видатків свідчить про орієнтацію переважно на виконання поточних завдань та задоволення невідкладних потреб соціально-економічного розвитку на противагу стратегічним завданням розвитку та цілям структурної перебудови економіки.

## ПОШИРЕННЯ «РУЧНОГО КЕРУВАННЯ» У ПЛАНУВАННІ Й АДМІНІСТРУВАННІ БЮДЖЕТУ

Спроби впровадження програмно-цільового методу та середньострокового бюджетного планування та прогнозування виявлялися занадто залежними від політичної та економічної кон'юнктури:

- закони про Державний бюджет України ухвалюються з хронічним запізненням;
- звичною практикою стало ухвалення законів про бюджет у пакеті з іншими законодавчими актами, які суттєво змінювали податкове середовище чи засади діяльності розпорядників;
- Основні напрями бюджетної політики у 2013, 2014 та 2015 рр. не ухвалювалися;
- прогноз Державного бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди останніми роками не застосовується у бюджетному процесі.

В Україні сформувалась «гібридна» бюджетна модель, у якій Мінфін нав'язує секторальним міністерствам і місцевим органам влади їхні бюджети, а також структурні реформи, які вони повинні робити, проте не бере на себе відповідальності за наслідки.

Секторальні міністерства не мають ані коштів на реформи, ні належної процедури обговорення бюджетних запитів.

Існування елементів «ручного управління» бюджетним процесом, як результат неякісних макропрогнозів, слабкої системи прогнозування дохідної частини бюджету, недостатньої якості державного фінансового контролю, елементів «політичного популізму»:



### **на етапі формування проекту бюджету:**

рівень асигнувань розпорядникам визначається Мінфіном, виходячи з міркувань розподілу обмежених коштів, замість обґрунтованого визначення головними розпорядниками потреб коштів;



### **на етапі прийняття бюджету:**

Верховною Радою видаткова частина збільшується внаслідок політичного компромісу, а не як результат обґрунтованого бачення можливостей економіки;



### **на етапі виконання бюджету:**

затверджений бюджет неодноразово піддається зміні.

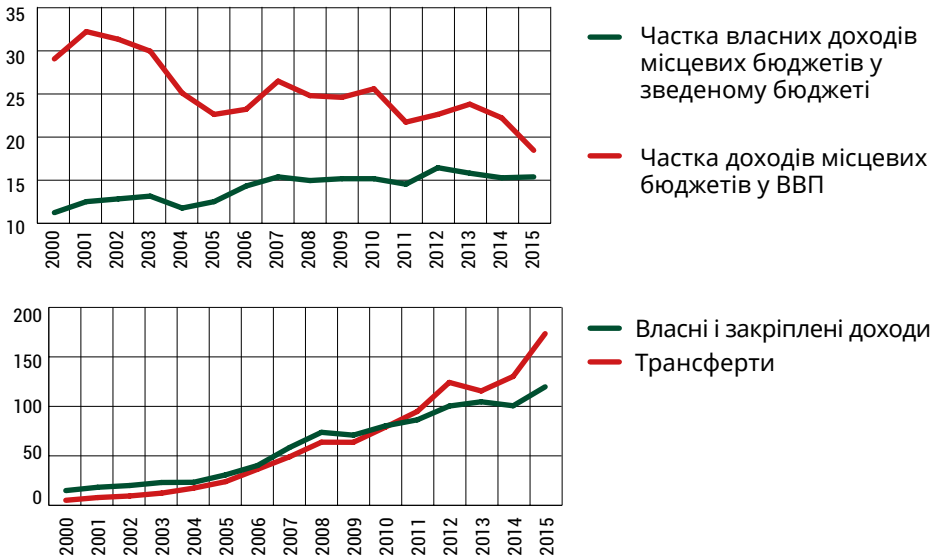
Бюджетна політика не стала в Україні механізмом реалізації державної стратегії у сфері структурних реформ, а значна частина рішень у сфері бюджетної політики є предметом зовнішнього і внутрішнього політичного «торгу».

## СУПЕРЕЧЛИВА БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Більшість місцевих бюджетів є дотаційними. Після 2010 р. частка трансфертів з державного бюджету перевищує частку власних доходів місцевих бюджетів. Дотаційність місцевих бюджетів сягає майже 60%. Частка власних доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті зменшилась з 23,8% у 2013 р. до 18,4% у 2015 р.

### У сфері міжбюджетних відносин зберігаються суперечності:

- посилюються патерналістські покладання на отримання дотацій із центру, втрачено стимули розширення доходної частини місцевих бюджетів;
- обмежено самостійність місцевих рад при розв'язанні завдань соціально-економічного розвитку територій;
- обраховані трансферти нижчі за реальні потреби громад;
- понад 70% спрямовуються на виконання державних функцій: освіта, охорона здоров'я, культура, мистецтво, фізична культура та спорт;
- неефективне використання коштів бюджетів розвитку.



Бюджетна децентралізація здійснюється з порушенням загальної логіки реформування: фактичному об'єднанню громад та передачі їм повноважень має передувати проведення адміністративно-територіальної реформи.

## ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

Прямим наслідком незбалансованості фіскальних зобов'язань та можливостей їх фінансування є хронічна дефіцитність державного бюджету.

Дефіцит державного бюджету склав 5,0% ВВП у 2014 р. та 2,3% ВВП (45,2 млрд грн.) у 2015 р. За розрахунками, «прихований» дефіцит державного бюджету у 2015 р. склав ще 3,8% ВВП.

*Довідка: У світовій практиці безпечним рівнем бюджетного дефіциту вважається його обсяг не більше 3% ВВП. Відповідну норму в ЄС закріплено Маастрихтським договором.*

### Динаміка державного та гарантованого державою боргу та реального ВВП



- Державний та гарантований державою борг, % (ліва шкала)
- Реальний приріст/зниження ВВП, % до відповідного періоду попереднього року, % (права шкала)

Спрямування залучених коштів переважно на споживання та повернення попередніх боргів замість розвитку відтворює хронічну залежність бюджету від позикового фінансування.



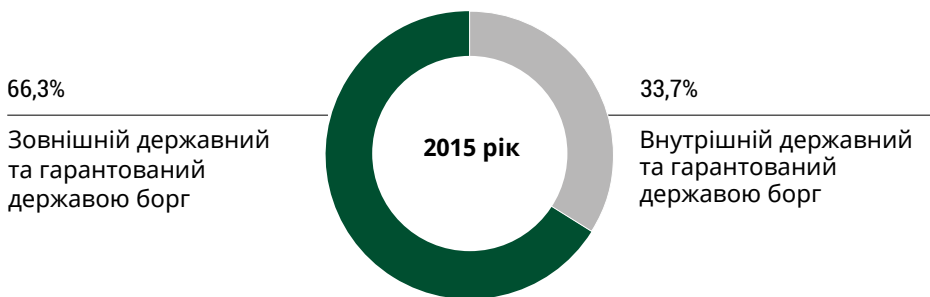
Станом на кінець 2015 р. прямий внутрішній борг України складав 508 млрд дол США, зовнішній – 34,4 млрд дол США, а його загальний обсяг перевищив законодавчо встановлений поріг у 60% ВВП:

- обтяжливість зовнішнього боргу стрімко зростає внаслідок девальвації гривні;
- обтяжливість внутрішнього боргу значно посилюється через оформлення окремих зобов'язань держави державними цінними паперами (збільшення статутних капіталів банків та підприємств, кредити ФГВФО);
- внутрішні запозичення використовуються як механізм прихованого емісійного кредитування дефіциту шляхом викупу Національним банком України облігацій внутрішньої позики, придбаних банками. Частка ОВДП у власності Національного банку зросла з 48% у 2008 р. до понад 70% у 2016 р., а в окремі періоди перевищувала 75%.

Позикове фінансування формує «депресивну пастку» через «ефект витіснення», за якого зростання кредитування економіки не відбувається через більшу вигідність державних запозичень.

Надходження від приватизації державного майна не стали відчутним джерелом надходжень до державного бюджету. Причини: неефективне планування об'єктів приватизації, відсутність зацікавленості інвесторів, несприятливі макроекономічні умови для продажу майна. За останні десять років план надходжень від приватизації перевиконувався лише двічі – у 2005 р. (приватизація Криворіжсталі) та 2011 р. (приватизація Укртелекому).

### Співвідношення внутрішнього та зовнішнього державного і гарантованого державою боргу, у гривневому вимірі



Сформувалась деформована модель фіскалізованої, хронічно дефіцитної економіки, орієнтованої на «проїдання» ресурсів розвитку.

## ДЕФОРМАЦІЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ: МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ ВИМІР

Високий рівень фіскального перерозподілу суспільного продукту – характерна риса моделі розвитку вітчизняної економіки.

### Основні чинники:

- високий рівень патерналістських настроїв населення є підґрунтям збереження зобов'язань держави у соціальній сфері;
- неефективність витрачання коштів у державному секторі завищує його потреби у фінансуванні;
- відсутні альтернативні механізми реалізації функцій, які вимушено покладаються на державу (отримання гідного доходу працюючими, соціальна відповідальність бізнесу, пенсійне та медичне страхування тощо);
- лобювання з боку груп, орієнтованих на отримання контролю над частиною бюджетного ресурсу, або отримання на цій основі корупційного доходу.

Високий рівень фіскального перерозподілу значною мірою відіграє роль компенсатора втрат від неререформованості галузей бюджетних видатків у сферах поточного споживання та високого «корупційного податку».

Через значну частку фіскального перерозподілу, механічне скорочення бюджетних видатків має значний гальмівний вплив на економіку. Фіскальне скорочення може відбуватися лише із одночасним отриманням позитивного відклику з боку приватного сектору на збільшення потенційних ресурсів розвитку, що опиняються у його розпорядженні.

### У виборі моделі бюджетної політики складається патова ситуація.

З одного боку, держава обмежена в проведенні **лібералізаційної бюджетної стратегії** через брак можливостей скорочення переважної більшості видатків.



З другого боку, держава також неспроможна продовжувати **патерналістську політику**, оскільки, переобтяжена фіскальним пресом, економіка не створює належного бюджетного ресурсу.

Бюджетна реформа має розглядатися як складова завдання побудови економічної моделі, яка базується на засадах економічного прагматизму, підприємницької ініціативи, консолідованої суспільної відповідальності.

## ВИКЛИКИ ДЛЯ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ

### Меморандум про економічну та фінансову політику

зменшення фіскального дефіциту;  
сплата ПДВ сільгоспвиробниками;  
реформування ЄСВ;  
зниження оподаткування природних ресурсів;  
реформування адміністрування податків;  
прозорість та конкурентність державних закупівель;  
пенсійна реформа та скасування спеценсій;  
реформа охорони здоров'я, освіти;  
скорочення зайнятості у бюджетному секторі;  
реформування соціальної допомоги.

### Угода про асоціацію між Україною та ЄС

прозорість, конкурентність і відкритість державних закупівель;  
скасування допомоги з державних ресурсів, що спотворює конкуренцію;  
розвиток бюджетної політики, внутрішнього контролю та зовнішнього аудиту;  
удосконалення податкової системи, наближення до структури оподаткування ЄС та європейських принципів належного управління;  
використання зовнішньої фінансової допомоги на програмних засадах.

Державний бюджет має розглядатися як засіб забезпечення макроекономічного збалансування та економічного зростання, стратегічний фінансовий план, який передбачає гармонійний розвиток суспільства у довгостроковій перспективі.

## Виклики для реформування бюджетної політики

### Виклики

якнайшвидше відновлення економічного зростання (проактивна бюджетна політика: через лібералізацію податкових процедур, детінізацію, удосконалення структури видатків, застосування податкових стимулів);

забезпечення позитивного тренду людського розвитку (першочергова увага – ефективності видатків на освіту, охорону здоров'я, культурний розвиток);

сприяння модернізації національної економіки та зміцнення її конкурентоспроможності (модернізаційні держінвестиції, партнерство з приватними інвесторами, розвиток науково-технологічної сфери);

розкриття потенціалу розвитку регіонів (фіскальна децентралізація, розширення повноважень регіонів та зміцнення їхньої фінансової бази);

інтеграція України до глобальної системи людського розвитку (Цілі розвитку тисячоліття).

## 2. НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ РЕФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ

### ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОЇ СТРАТЕГІЇ

#### **Середньостроковий план реформ має передбачати:**

- перелік реформ;
- вартість кожної реформи;
- вплив на доходи і видатки бюджету;
- термін реалізації;
- фіскальний баланс на кожний рік;
- джерела фінансування дисбалансу.

Довгостроковим пріоритетом бюджетної політики в Україні є створення фіскального простору для динамічного переходу від рецесії до стійкого економічного пожвавлення та підйому.

#### **Орієнтири бюджетної політики на принципах економічного прагматизму:**

- суверенітет держави у бюджетній політиці;
- узгодження поточних і стратегічних завдань;
- фінансова забезпеченість функцій держави;
- раціоналізація «розміру» держави в економіці;
- спрощення адміністративних процедур;
- оптимізація прямої бюджетної підтримки економічної діяльності;
- розмежування поточних видатків і видатків розвитку;
- раціоналізація та упорядкування соціальних видатків;
- повне виконання фінансових зобов'язань держави;
- державно-приватне партнерство;
- розширення можливостей та повноважень місцевого самоврядування.

Бюджетна реформа має зміцнювати інструментальність бюджетної стратегії як важеля стратегії системних реформ.

## ОРІЄНТИРИ ПОДАТКОВОЇ РЕФОРМИ

### Орієнтири податкової реформи:

- рівномірність податкового навантаження;
- мінімізація витрат на адміністрування;
- розширення бази оподаткування;
- чіткі податкові стимули;
- соціальна справедливість оподаткування;
- уніфікація з вимогами ЄС.

На першому етапі податкової реформи пріоритет має надаватися зниженню адміністративних витрат бізнесу на сплату податків.

Активна інформатизація податкової сфери дозволить забезпечити поширення контролю над господарськими операціями без посилення звітних вимог та перевірок платників податку.

Радикальне удосконалення податкового контролю створює підґрунтя для наступного зниження податкових ставок та дієвого застосування податкових стимулів.

Податкова реформа має містити стимулюючі складові, які сприятимуть поживленню економічного зростання та компенсації втрат податкових надходжень за рахунок зростання податкової бази вже на перших етапах реалізації цієї реформи.

- Визначити механізми адміністрування засобів податкового стимулювання, критерії їх надання, та механізми контролю за цільовим використанням безпосередньо у Податковому кодексі України.
- Забезпечити перехід до податкових стимулів функціонального характеру, забезпечивши рівний доступ до них усіх суб'єктів господарювання.
- Поглибити соціальні функції оподаткування, прогресію ставок податку на доходи фізичних осіб, розширення переліку підакцизних товарів, зниження ставки ПДВ на соціально-значущі товари тощо.
- Запровадити щорічне звітування КМУ перед Верховною Радою щодо обсягів та ефективності наданих податкових пільг та стимулів.

Узгоджені та ухвалені положення оновленої податкової системи мають бути зафіксовані мораторієм щодо змін (щонайменше 3 роки).

## РОЗШИРЕННЯ ВИДАТКІВ РОЗВИТКУ

Для перетворення бюджетної політики на дієвий інструмент розвитку необхідно:



1. Спрямування коштів від приватизації на реалізацію інноваційних проектів.



2. Розподіл бюджетних видатків розвитку через Державний банк відбудови та розвитку.



3. Утворення Державного фонду регіонального розвитку як окремої установи.



4. Розробка бюджетної стратегії розвитку на середньострокову перспективу.



5. Впровадження сучасного механізму національного проектування.



6. Унормування питань надання державної допомоги суб'єктам господарювання.



7. Повне використання потенціалу місцевих бюджетів розвитку.

Кошти, вивільнені внаслідок раціоналізації поточних видатків, дозволяють акцентувати увагу на втіленні бюджетних механізмів розвитку.

## ФІНАНСУВАННЯ ДЕФІЦИТУ

Залучення внутрішніх позикових ресурсів для фінансування поточного бюджетного дефіциту видається продуктивнішим, ніж використання зовнішніх джерел.

Нові запозичення мають бути жорстко прив'язані до створення економічного ресурсу для їх повернення, запровадження «золотого правила», яке пов'язує бюджетний дефіцит центрального уряду з обсягом капітальних видатків бюджету.

Удосконалення контролю за витрачанням кредитних коштів, що надходять від інституційних донорів:

- інтегрування програм донорів із українськими стратегічними програмами розвитку;
- взаємодія гілок і рівнів влади щодо реалізації донорських програм;
- удосконалення кадрового забезпечення управлінських структур;
- інформатизація підготовки та виконання донорських програм.

Прагматичний підхід до бюджетної політики диктує необхідність перетворення боргової політики на інструмент реалізації стратегічних орієнтирів розвитку.





## РОЗШИРЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

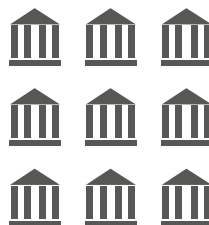
### Зміцнення організаційної спроможності громад:

- перебудова процедур міжбюджетного вирівнювання;
- державні гарантії спроможності громад забезпечити виконання делегованих повноважень;
- упорядкування прямих відносин між державним бюджетом та бюджетами об'єднаних громад;
- організація стратегування регіонального розвитку.

### Встановлення залежності надходжень до місцевих бюджетів від рівня економічної активності на місцях:

- упорядкування управління об'єктами комунальної власності;
- планування фінансових результатів діяльності комунальних підприємств на засадах комерційного розрахунку;
- розширення взаємодії між приватними підприємствами та органами влади і самоврядування;
- перетворення місцевих запозичень на ефективний інструмент місцевого розвитку.

Прагматизація міжбюджетних відносин передбачає досягнення спільної відповідальності місцевої влади і держави за розвиток територій та забезпечення життєдіяльності громад.



## РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ

З метою відновлення функцій бюджету як фінансового інструменту виконання Урядом стратегії розвитку держави, має відбутися реформування норм та процедур бюджетної політики, а саме:



прийняття Закону України про стратегічне планування;



двоступінчасте прийняття державного бюджету:  
влітку – основні параметри бюджету, восени – призначення;



створення Міністерства економічного розвитку і бюджетної стратегії (на базі Мінфіну і МЕРТ), яке, через підпорядковані йому центральні органи виконавчої влади, відповідає за стратегічне планування і прогнозування, складання бюджету, збирання податків, виконання бюджету, взаємодію з фінансовими ринками, внутрішній фінансовий контроль, управління майном;



місцеві органи влади – самостійні в плануванні і виконанні своїх бюджетів на основі власних інструментів та отриманих міжбюджетних трансфертів;



гарантування чітких механізмів та строків проходження бюджетного процесу;



ефективна взаємодія Державної аудиторської служби та Рахункової палати;



реформування та підвищення відповідальності працівників органів фіскальної служби.

Удосконалення бюджетного законодавства та практик дозволить суттєво пом'якшити обмеженість бюджетних ресурсів за рахунок раціоналізації їх використання.

## **ЗМІЦНЕННЯ ДОВІРИ ДО БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ**

Відновлення довіри спільноти до держави як результат синергії системних зрушень, які відбуватимуться у процесі впровадження нових засад бюджетної політики.

### **Відкритість інформації про формування і використання бюджету:**

- унеможливить неефективне використання бюджетних коштів;
- сприятиме розумінню складності балансування державних фінансів;
- демонструватиме, як витрачаються кошти платників податків.

### **Спрощення адміністрування податків, рівний доступ до стимулів, виразність соціальної функції оподаткування:**

- долатиме недовіру між суб'єктами підприємництва;
- сприятиме зміцненню податкової дисципліни;
- формуватиме солідарну відповідальність.

### **Поширення партнерства у виконанні функцій держави:**

- посилюватиме стимулюючий ефект бюджетних видатків;
- розширить можливості громадського контролю;
- раціоналізує витрачання бюджетних коштів.

### **Зміцнення ефективності витрачання бюджетних коштів:**

- доводитиме зацікавленість влади у раціональному використанні зібраних коштів;
- посилюватиме готовність сплачувати податки;
- пов'язуватиме реформи із якістю надання державних послуг.

### **Спеціальна інформаційна та комунікаційна політика – це:**

- відкритий доступ до інформації, пов'язаної з державним та місцевими бюджетами;
- відкритість та оперативність статистичної інформації;
- цілеспрямована робота органів влади зі ЗМІ;
- прозорість у використанні бюджетних коштів;
- публічні дії щодо зниження рівня корупції;
- прозорість у сфері державних закупівель;
- громадські обговорення на загальнодержавному та місцевому рівнях;
- функціонування громадських та наглядових рад;
- поширення економічних знань.

Довіра до бюджетної політики держави формує позитивні очікування, споживчі настрої, підприємницький та інвестиційний клімат, зміцнює податкову культуру та готовність сплачувати податки.

## ОПТИМІЗАЦІЯ ПОТОЧНИХ БЮДЖЕТНИХ ВИДАТКІВ

Поточна економія бюджетних видатків спроможна пом'якшити проблему нестачі фінансових ресурсів держави лише у короткостроковому періоді. Системне розв'язання проблеми на засадах економічного прагматизму вимагатиме структурних змін.

### 1. Підвищення ефективності соціальних видатків:

- верифікація соціальних виплат;
- монетизація пільг;
- розвиток пенсійного страхування.

### 2. Раціоналізація соціальної сфери:

- інвестиції в енергоефективність;
- оптимізація структури освітніх закладів;
- медична реформа та обов'язкове медичне страхування;
- диверсифікація надавачів та державно-приватне партнерство у наданні послуг соціальної сфери;
- деінституціалізація соціального захисту дітей;
- самоврядні засади діяльності закладів бюджетної сфери.

### 3. Позитивний ефект збільшення оборонних видатків:

- конкурсне розміщення та консорціумне виконання ДОЗ;
- конкурентність закупівель товарів невійськового та подвійного призначення;
- раціоналізація обсягів майна та земельних ділянок ЗСУ;
- участь у міжнародному військово-технічному співробітництві.

### 4. Підвищення ефективності видатків на державне управління:

- дерегулювання та зменшення кількості процедур;
- впровадження електронного врядування;
- розширення повноважень органів місцевого самоврядування;
- делегування частини функцій на рівень самоврядних об'єднань.

На зміну поточній економії бюджетних видатків має прийти системне подолання їх структурних вад.



м. Київ, бул. Лесі Українки, 26,  
3 поверх

Тел.: +38 (044) 223-29-17

[info@ises.org.ua](mailto:info@ises.org.ua)

[facebook.com/ises.org.ua](https://www.facebook.com/ises.org.ua)

Серія «ЕКОНОМІЧНИЙ ПРАГМАТИЗМ»

